

ลิเก-ลูกทุ่งเยอรมัน :
กรณีตัวอย่างของการบูรณาการศิลปวัฒนธรรมไทย
กับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

Likay & Lukthung in German :
A Case Study of Integrating Thai Art and Culture
with Foreign Language Teaching and Learning

กรกช อัตตวิริยะนุภาพ*
Korakoch Attaviriyunupap

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์ประสบการณ์ในการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมไทยที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และส่งเสริมสองรูปแบบ คือ การแสดงลิเก และการขับร้องเพลงลูกทุ่ง ผ่านโครงการและกิจกรรมของภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ดังกล่าวในแวดวงวิชาการระดับอุดมศึกษา การเขียนบทร้องลิเกเป็นภาษาเยอรมัน การแปลเพลงลูกทุ่ง ตลอดจนประพันธ์คำร้องภาษาเยอรมันให้เข้ากับทำนองเพลงลูกทุ่งนั้น ต้องอาศัยความรู้และความถนัดที่เป็นการบูรณาการวิชาความรู้ทั้งสองภาษาและสองวัฒนธรรม

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ประสงค์จะนำบทประพันธ์ที่สร้างขึ้นออกแสดง และร้องกันอย่างจริงจัง กระบวนการตั้งแต่การเริ่มเขียนตัวบทและเนื้อร้อง ไปจนถึงการแสดงเต็มรูปแบบทำให้ผู้เรียนไทยสามารถพัฒนาความสามารถ ในการใช้ภาษาเยอรมัน ในขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างองค์ความรู้จากฐาน ของวัฒนธรรมไทย ทั้งในด้านภาษา ดนตรี และนาฏศิลป์ จึงเป็นรูปแบบการ บูรณาการที่น่าจะนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนได้ นอกจากนี้ ผู้เรียนยัง สามารถใช้ความรู้ความสามารถของตนในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย ออกสู่ประชาคมนานาชาติได้ด้วย

คำสำคัญ : ลิเก ลูกทุ่ง เยอรมัน ศิลปวัฒนธรรมไทย การเรียนการสอนภาษา ต่างประเทศ

Abstract

This article aims to share an experience in using student projects to enhance the skills of foreign language learners and at the same time to integrate their learning process with the preservation of Thai art and culture. Two traditional Thai performing arts, Likay and Phleng Lukthung, were selected in the framework of two projects undertaken by students of Department of German, Silpakorn University. German texts were composed, a Likay performance and a concert of Phleng Lukthung, both in the German language, prepared, rehearsed and presented. The whole process, ranging from the creative writing and translation through the rehearsals to the actual performance at the end, proved to be a successful development of German language skills on the part of these groups of learners while at the same time being supportive of the integration of their knowledge with

other disciplines, such as the Thai language, traditional Thai music and dancing. This model of student projects can therefore help to preserve and disseminate Thai art and culture at an international level and should also be developed further both from creative and academic viewpoints.

Keywords : Likay, Lukthung, German, art and culture, foreign language teaching and learning

บทนำ

การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมนั้นเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา นอกเหนือไปจากภารกิจในด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย และการให้บริการวิชาการแก่สังคม แต่เมื่อเกณฑ์ในการประกันคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดให้ภารกิจดังกล่าวนี้หมายถึงเพียง “ศิลปวัฒนธรรมของชาติ” หรือของไทยเท่านั้น^{*} การคิดโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจึงกลายเป็นโจทย์ที่ยากสำหรับภาควิชาที่รับผิดชอบการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ซึ่งแต่เดิมมักทำโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่มีเน้นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้น ๆ อย่างไรก็ตาม การบูรณาการภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ และอาจเป็นมโนทัศน์ที่น่าสนใจ ซึ่งนำไปพัฒนาให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นรูปธรรมได้ด้วย ในบทความนี้ผู้เขียนขอนำเสนอกรณีตัวอย่างเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้รู้และผู้สอนระดับอุดมศึกษาท่านอื่น ๆ โครงการที่ยกมานำเสนอในที่นี้ คือ โครงการ “ลิเก-ลูกทุ่งเยอรมัน สานสัมพันธ์

^{*} สามารถดูรายละเอียดมาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาได้ที่ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๔.

๑๕๐ ปี” ของภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งพัฒนาจากกิจกรรมการเล่นเพื่อแสดงความสามารถในการใช้ภาษาเยอรมันของนักศึกษา มาเป็นโครงการในวิชาเรียนและโครงการกิจกรรมนักศึกษาของภาควิชาฯ ที่บูรณาการเรียนการสอนบางรายวิชา จนล่าสุดนำออกแสดงสู่สาธารณชนนอกรั้วมหาวิทยาลัย

จากประสบการณ์ของผู้เขียนเองในฐานะผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้อำนวยการผลิตในการจัดการแสดงครั้งหลังสุดพบว่ากระบวนการทั้งหมดตั้งแต่การเริ่มเขียนตัวบทและเนื้อร้องไปจนถึงการแสดงเต็มรูปแบบของโครงการดังกล่าวเป็นกรณีตัวอย่างในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่บูรณาการศิลปวัฒนธรรมไทยกับการใช้ภาษาเยอรมันและสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนภาษาเยอรมันหรือแม้แต่การสอนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้ การนำศิลปวัฒนธรรมไทยที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และส่งเสริมสองรูปแบบ คือ การแสดงลิเกและการขับร้องเพลงลูกทุ่งมาทำเป็นภาษาเยอรมันนั้น นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำกิจกรรมของนักศึกษาแล้วยังสามารถพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเยอรมันได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านการเขียน การออกเสียง และการสนทนาภาษาเยอรมัน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียนหลากหลายสาขาอีกด้วย

จากการแสดงในค่ายภาษามาสู่การแสดงเต็มรูปแบบ

จุดเริ่มต้นของรูปแบบการบูรณาการการเรียนภาษาเยอรมันกับศิลปวัฒนธรรมไทยในหมู่นักศึกษาวิชาเอก-โทภาษาเยอรมันในครั้งนี้อาจมาจากการประกวดความสามารถในค่ายภาษาและวัฒนธรรมเยอรมัน ซึ่งภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นมา โดยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีนักศึกษานำทำนองเพลง “น้ำตาแสงได้”^๒ มาเขียนเนื้อร้องภาษาเยอรมันและนำมาร้องโดยมีการเอื้อนและใช้ลูกคอตตามแบบไทย ความคิดสร้างสรรค์ของนัก

^๒ เพลง “น้ำตาแสงได้” เป็นเพลงประกอบการแสดงละครเวทีเรื่อง “พันท่ายนรสิงห์” ประพันธ์คำร้องโดย ทวี ณ บางช้าง (มารุต) และอำนวย กลัสนิมิต (เนรมิต) ทำนองโดย สง่า อารัมภ์ ผู้ขับร้องคนแรก คือ สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์

ศึกษาในครั้งนั้นได้จัดประกายให้ภาควิชาฯ นำมาจัดเป็นกิจกรรมพัฒนานักศึกษาและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่บูรณาการกับหลายรายวิชาที่เปิดสอนในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๔ โดยใช้ชื่อโครงการว่า “คีตนิพนธ์ดลใจ ผสานวัฒนธรรมไทย-เยอรมัน” โครงการดังกล่าวเปิดโอกาสให้นักศึกษาส่งผลงานเข้าประกวดรวม ๓ ประเภทด้วยกัน คือ แปลเนื้อเพลงไทยลูกทุ่งหรือไทยลูกกรุงเป็นภาษาเยอรมัน โดยใช้ทำนองเดิม นำทำนองเพลงไทยลูกทุ่งหรือไทยลูกกรุงมาแต่งเนื้อร้องเป็นภาษาเยอรมัน และแต่งคำประพันธ์ภาษาเยอรมันโดยใช้ฉันทลักษณ์ไทย จากการประกวดดังกล่าวทำให้มีผลงานเพลงลูกทุ่งและเพลงลูกกรุงที่มีเนื้อร้องเป็นภาษาเยอรมันหลายบทเพลงด้วยกัน และในระหว่างที่มีการประกวดดังกล่าวนี้เอง เมื่อมีการจัดค่ายภาษาและวัฒนธรรมเยอรมันอีกครั้ง นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ ได้แสดงละครเรื่อง Aschenputtel นิทานกริมม์ที่คนไทยรู้จักกันในชื่อ “ซินเดอเรลลา” ออกมาในรูปแบบลิเก การแสดงครั้งนั้นสะท้อนให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์อันยอดเยี่ยมของนักศึกษาในการบูรณาการความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเยอรมันกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

หลังการแสดงในค่ายฯ นักศึกษา ๑๐ คน จากชั้นปีที่แสดงละครเรื่อง “ซินเดอเรลลา” ซึ่งลงทะเบียนเรียนวิชา “ภาพยนตร์เยอรมัน” ได้ปรึกษากับผู้เขียนซึ่งเป็นอาจารย์ประจำรายวิชาดังกล่าวและได้ข้อสรุปร่วมกันที่จะนำเรื่องลิเกมาเป็นหัวข้อโครงงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษารายวิชานี้ โดยทางกลุ่มตัดสินใจที่จะผลิตภาพยนตร์สั้นเชิงสารคดีชุด “ตามรอยลิเกไทย” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำให้อีกจิตศิลปะการแสดงแขนงนี้ของไทยเป็นภาษาเยอรมัน ในขณะเดียวกันก็จะนำการแสดงลิเกเรื่อง “ซินเดอเรลลา” ซึ่งพวกเขาได้เริ่มเขียนบทไว้แล้วมาเป็นส่วนหนึ่งในภาพยนตร์สั้นเรื่องนี้ด้วย ทั้งนี้ ในการทำโครงงานดังกล่าว นักศึกษาได้ไปค้นคว้าข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับการแสดงลิเก ออกศึกษานอกสถานที่โดยไปชมและสัมภาษณ์คณะลิเกในจังหวัดนครปฐมและสุพรรณบุรี นอกจากนี้ ยังหัดรำและปรับแต่งบทประพันธ์เรื่อง “ซินเดอเรลลา” ให้เป็นบทแสดงลิเกเต็มรูปแบบที่มีทั้งบทร้องและบทพูดเพื่อใช้สำหรับแสดงจริง ตลอดจนจัดการแสดงลิเกเยอรมันขึ้น ณ ห้องประชุมเทพยสุวรรณ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๕ เพื่อบันทึกการแสดงไว้เป็นส่วนหนึ่งของภาพยนตร์สารคดีที่กลุ่มต้องผลิต ในครั้งนั้น ผู้เขียนในฐานะอาจารย์ผู้สอนและที่ปรึกษาโครงการได้ช่วยแก้ภาษาเยอรมัน ให้คำปรึกษาในเรื่องรูปแบบ

ของภาพยนตร์สั้นที่นักศึกษาจะต้องผลิต ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ อย่างไรก็ตาม นักศึกษามีเวลาในการทำโครงงานดังกล่าวค่อนข้างน้อย และต้องใช้เวลาในการทำงานแต่ละขั้นตอนนานกว่าที่วางแผนไว้ ด้วยเวลาอันจำกัด ทำให้ผู้เขียนมีโอกาสได้ให้คำแนะนำในระหว่างการซ้อมเพียง ๒ ครั้ง ก่อนการแสดงจริง การที่ผู้แสดงมีเวลาซ้อมน้อยทำให้ยังจำบทภาษาเยอรมันได้ไม่แม่นยำ ในการแสดงจึงยังมีการใช้ภาษาเยอรมันที่ผิดไวยากรณ์และออกเสียงผิดอยู่หลายแห่ง อย่างไรก็ตาม การแสดงลิเกภาษาเยอรมันในครั้งนั้นสะท้อนให้เห็นศักยภาพของนักศึกษาทุกคนในกลุ่มได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นผู้เขียนบท ผู้กำกับการแสดง นักแสดง นักดนตรี หรือฝ่ายประสานงาน และได้การตอบรับอย่างดีเยี่ยมจากผู้ชม

ผู้เขียนมีโอกาสไปเยอรมนีและได้นำวีดิโอบันทึกการแสดงครั้งนั้นไปเปิดให้ชาวเยอรมันหลายท่านชม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องลัทธิศาสตร์ภาษาเยอรมัน และผู้ที่เคยสอนภาษาเยอรมันให้กับนักศึกษาไทย ทุกคนต่างชื่นชมกับความคิดสร้างสรรค์และความกล้าแสดงออกของนักศึกษา แต่ปัญหาหนึ่งที่พบคือ ผู้พูดภาษาเยอรมันไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาที่ร้องและพูดออกมา ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะการร้องลิกะนั้นต้องเอื้อนแบบไทย ทำให้สำเนียงที่ร้องออกมาฟังดูเป็นไทยมากกว่าเยอรมัน นอกจากนี้ นักศึกษาไทยยังมีปัญหาในการออกเสียงอีกด้วย นักวิชาการชาวเยอรมันที่มีโอกาสได้ชมวีดิโอการแสดงในครั้งนั้นล้วนให้ความเห็นไว้ว่า หากมีการฝึกซ้อมมากขึ้น ก็น่าจะได้ผลงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพที่สามารถสื่อให้ชาวต่างประเทศที่พูดภาษาเยอรมันเข้าใจและสนใจศิลปะการแสดงลิเกของไทยได้

หลังจากได้ปรึกษากับคณะผู้แสดงลิเก (ซึ่งในขณะนั้นจบการศึกษาแล้ว) ตลอดจนคณาจารย์ในภาควิชาฯ ผู้เขียนจึงได้ตัดสินใจนำลิเกเยอรมันเรื่อง “ซินเดอเรลลา” ออกแสดงอีกครั้ง พร้อมนำเสนอผลงานเพลงลูกทุ่งภาษาเยอรมันซึ่งได้จากการจัดประกวดในโครงการ “คีตนิพนธ์ดลใจ ผสานวัฒนธรรมไทย-เยอรมัน” ในคราวเดียวกันด้วย โดยจัดทำเป็นการแสดงเต็มรูปแบบของศิษย์เก่าและนักศึกษาภาควิชาภาษาเยอรมัน เพื่อร่วมเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๕๐ ปี ความสัมพันธ์เยอรมัน-ไทย ทั้งนี้ ภาควิชาฯ ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิวัฒนธรรมไทย-เยอรมัน การแสดงชุดนี้ใช้ชื่อว่า “ลิเก-ลูกทุ่งเยอรมัน สานสัมพันธ์ ๑๕๐ ปี” จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ ณ หอประชุมมูลนิธิวัฒนธรรมไทย-เยอรมัน รวม ๒ รอบ การแสดงใน

แต่ละรอบแบ่งออกเป็น ๒ ช่วง คือ
ครั้งแรกเป็นการแสดงลิเกภาษา
เยอรมันเรื่อง “ซิน เดอเรลลา” ส่วน
ครั้งหลังเป็นคอนเสิร์ตเพลงลูกทุ่ง
ภาษาเยอรมัน

แม้ว่ากิจกรรมในครั้งนี้จะ
มิได้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาใด และ
ผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมจะเป็นเพียง
ส่วนหนึ่งของศิษย์เก่าและนักศึกษา
ปัจจุบัน แต่ในกระบวนการทำงาน
ในรูปแบบโครงการที่ต้องนำเสนอ
ผลงานต่อสาธารณชนนอกรั้ว
มหาวิทยาลัยในครั้งนี้ ได้พิสูจน์ให้
เห็นว่า กระบวนการตั้งแต่การเริ่ม

เขียนตัวบทและเนื้อร้องไปจนถึงการ
แสดงเต็มรูปแบบทำให้ผู้เรียนไทย
สามารถพัฒนาความสามารถในการ
ใช้ภาษาเยอรมันของตน กิจกรรม
ดังกล่าวจึงเป็นรูปแบบการบูรณาการ
ที่นำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอน
ได้ ในลำดับต่อไปผู้เขียนจึงจะขอ
ยกตัวอย่างประเด็นปัญหาหรือความ
ยากลำบากที่เกิดขึ้นและการเรียนรู้
อันเกิดจากการแก้ปัญหาเหล่านั้น
ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานที่
เป็นการบูรณาการศิลปวัฒนธรรม
ไทยกับการใช้ภาษาเยอรมันในครั้งนี้
ซึ่งก่อให้เกิดองค์ความรู้และกระบวนการ

การเรียนรู้ภาษาเยอรมันในมิติใหม่ และในบทสรุปจะอภิปรายแนวคิดและประโยชน์ที่ได้รับผ่านการทำกิจกรรมและโครงการของนักศึกษา ตลอดจนการจัดการแสดงครั้งนี้

กลอนลิเกและเนื้อร้องเพลงลูกทุ่ง : บุรณการองค์ความรู้ภาษาเยอรมันกับชนบทไทย

สำหรับผู้ที่ชอบเรียนภาษาต่างประเทศ การประพันธ์เนื้อร้องภาษาต่างประเทศโดยใช้ทำนองไทย คงมิใช่ความคิดแปลกใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นเพลงป๊อปหรือเพลงร็อคซึ่งเป็นดนตรีสมัยใหม่และมีความเป็นสากลอยู่แล้ว แนวคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นโดยนักศึกษาของภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นั้นน่าสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากการนำเพลงซ้ำที่ต้องร้องเอื้อนและเล่นลูกคอมาร้อง ซึ่งขัดต่อธรรมชาติในการออกเสียงภาษาเยอรมันเป็นอย่างยิ่ง ส่วนเพลงเร็วที่จังหวะสนุกสนานก็มักเนื้อหาแบบไทย ๆ ซึ่งอาจไม่ปรากฏในเพลงเยอรมัน แม้ในเนื้อร้องภาษาเยอรมันจะมีได้ยึดต้นหลักชนบทตามแบบไทย ซึ่งมีทั้งสัมผัสสอกและสัมผัสในอยู่หลายตำแหน่ง แต่เมื่อสามารถร้องเข้าทำนองได้ ก็ะฟังรื่นหูได้ไม่ยาก ดังตัวอย่างเนื้อเพลงท่อนหนึ่งจากเพลง Ein Mann in meinem Traum ซึ่งแปลมาจากเพลง “ผู้ชายในฝัน”^๓ ที่ยกมาข้างล่างนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า เนื้อร้องที่เป็นต้นฉบับภาษาไทยนั้นมีทั้งสัมผัสสอกและสัมผัสในอยู่แทบทุกวรรค ในขณะที่ในต้นฉบับภาษาเยอรมันมีการสัมผัสคำน้อย

ตั้งแต่เป็นสาวเต็มกาย หาผู้ชายถูกใจไม่มี

เมื่อคืนฝันคืนว่าดบ

ฝัน ๆ ว่าพบผู้ชายยอดดี

พาไปเที่ยวดูหนัง พาไปนั่งจู่จี้

แล้วพาไปเที่ยวชมสวน

เด็ดดอกไม้ควนส่งให้ด้วยซี

^๓ เพลง “ผู้ชายในฝัน” ประพันธ์คำร้องและทำนองโดย วิเชียร คำเจริญ (ลพ บุรีรัตน์) ขับร้องโดย รำเพ็ญ จิตราญา (พุ่มพวง ดวงจันทร์) ส่วนคำร้องของเพลง Ein Mann in meinem Traum นั้น เป็นผลงานแปลของ มานิตา ยืนยง ซึ่งชนะเลิศในการประกวดของโครงการ “คีตนิพนธ์ดลใจ ผสานวัฒนธรรมไทย-เยอรมัน”

เสียบหูให้ตั้งหลายหน เสียบหล่นเสียบหล่นตั้งห้าหกที

ตึกใจตื่นตอนตีสี่

แฮมเสียดายจัง แฮ็อเสียดายจัง

Seit ich erwachsen bin, finde ich keinen guten Mann.

Letzte Nacht hab' ich gut geträumt.

Ich treffe mich mit 'nem guten Mann.

Er bringt mich ins Kino. Wir plaudern so süß.

In den Garten bringt er mich

und er schenkt mir schöne Blumen.

Er legt sie in mein Haar, aber sie fallen circa fünfmal.

Erschrocken wach' ich auf.

Schade! Es ist schade. Ach! Es ist schade.

เนื่องจากเพลงในภาษาเยอรมันในปัจจุบันนั้นก็ได้มีสัมผัสตายตัว และการเขียนคำร้องให้เข้ากับทำนองเพลง (melody) มีบทบาทสำคัญกว่าการลงสัมผัสในการประพันธ์เพลงในปัจจุบัน^{*} เมื่อแปลเนื้อร้องภาษาไทยออกมาเป็นภาษาเยอรมันแล้ว จึงสามารถร้องได้โดยไม่รู้สึกรำคาญคำคล้องจองแต่อย่างใด ดังนั้น การฝึกทักษะการเขียนภาษาเยอรมันให้แก่ผู้เรียนชาวไทยนั้น จึงสามารถทำในระดับที่ง่ายก่อนโดยนำเพลงลูกทุ่งภาษาเยอรมันมาใช้เป็นสื่อการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกลุ่มผู้เรียนในควมสนใจกับเพลงประเภทนี้ เพราะสามารถให้ผู้เรียนช่วยกันแปลเนื้อร้องภาษาไทยเป็นภาษาเยอรมันอย่างง่าย หรือแต่งเนื้อร้องภาษาเยอรมันให้เข้ากับทำนอง ซึ่งเมื่อแก้ไขภาษาเยอรมันให้ถูกต้องตามไวยากรณ์เยอรมันแล้ว ก็สามารถนำมาร้องเพื่อให้ความบันเทิงได้ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยให้นักศึกษาจำโครงสร้างภาษาเยอรมันได้ดีขึ้นด้วย ดังที่ปรากฏในระหว่างที่ซ้อมเพื่อการแสดงคอนเสิร์ตเพลงลูกทุ่งในครั้งนี้ พบว่า ทั้งทีมงานและนักศึกษาที่เป็นผู้ชมหลายคนจำเนื้อเพลงได้แทบจะทุกเพลง ผู้เขียนเห็นว่าหากจะนำรูปแบบการเขียนเนื้อเพลงภาษาเยอรมันมาใช้ในการเรียนการสอนในระดับที่สูงขึ้น เช่น ในการสอนแปลระหว่างภาษาเยอรมันและไทย ก็สามารถให้โจทย์ที่ยากขึ้นแก่นักศึกษาได้ด้วยการให้ฝึกแปลไปมาระหว่างสองภาษานี้ และพัฒนาความสามารถในการ

^{*} ปรากฏการณ์เช่นนี้ไม่แตกต่างกับเพลงไทยสากลในปัจจุบันที่อาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการคุณค่าในทางวรรณศิลป์หรือฉันทลักษณ์เท่าไรนัก

ใช้ภาษาเยอรมันด้วยการลองปรับเปลี่ยนเนื้อร้องให้มีความคล้องจอง มีสัมผัสนอกและในเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับในเนื้อเพลงภาษาไทย การฝึกแปลเพลงเช่นนี้จึงสามารถนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

โจทย์ในการประพันธ์กลอนลิเกนั้นยากกว่า เพราะมิได้มีดนตรีที่เป็นทำนองตายตัว แต่เป็นเพียงการว่ากลอนที่มีดนตรีประกอบ กลอนลิเกโดยทั่วไปมักใช้กลอนสุภาพ โดยเฉพาะกลอนแปด คำสุดท้ายของวรรคที่สาม จะรับสัมผัสคำสุดท้ายของวรรคที่สอง โดยเฉพาะหากเป็นการดันกลอนสด มักใช้ “กลอนหัวเดียว” กล่าวคือมีจำนวนคำในแต่ละวรรคไม่แน่นอน และสัมผัสท้ายบาทเป็นเสียงเดียวกันทุกบาท^{*} ภาษาที่ใช้ในกลอนลิเกโดยทั่วไปเป็นภาษาที่ง่าย ไม่มีศัพท์ยากนัก (กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๒๒ : ๓๕๒-๓๕๕) ในการเขียนบทร้องลิเกในเรื่อง “ซินเดอเรลลา” นั้น ผู้เขียนบทเลือกแต่งกลอนเป็นชุด ๆ ละ ๖ วรรค ยกเว้นบทสุดท้ายซึ่งเป็นบทร้องคู่ของพระเอกนางเอก จะร้องคนละ ๔ วรรค และร้องร่วมกันอีก ๒ วรรค จำนวนคำในแต่ละวรรคนั้นไม่ตายตัว โดยมีตั้งแต่ ๕ ถึง ๙ พยางค์ ขึ้นอยู่กับคำในภาษาเยอรมันที่เลือกสรรมาทำให้สื่อความหมายด้วย โดยที่เวลาร้องอาจต้องมีการยืดหรือรวบบางพยางค์ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม แม้ในบางครั้งจะมีการแก้ไขบทร้องลิเกให้ถูกต้องตรงตามไวยากรณ์เยอรมัน และรักษาสัมผัสตามแบบข้างต้นไว้ได้ แต่ก็ยังประสบกับปัญหาเมื่อต้องนำมาร้องจริง เนื่องจากไม่สามารถร้องได้ นอกจากนี้ จึงต้องมีการปรับบทไปพร้อมกันด้วยในระหว่างที่ซ้อมเพื่อเตรียมออกแสดง ตัวอย่างเช่นฉากเปิดตัวองครักษ์ ซึ่งเดิมมีบทร้องดังนี้

Der Bodyguard bin ich.

อันตัวเรานั้นเป็นเพียงองครักษ์^๖

Vertraut mich Seine Majestät.

ผู้พิทักษ์วัชรพระองค์มีหน้านาย

^{*} กลอนหัวเดียวถือเป็นกลอนชาวบ้าน จึงเป็นรูปแบบที่นิยมในศิลปะพื้นบ้านรูปแบบอื่น ๆ ด้วย เช่น เพลงเรือ เพลงลำตัด เพลงข่อย เป็นต้น

^๖ ในต้นฉบับเดิมนักศึกษาที่เขียนบท (ธีรศักดิ์ อินเดอรวิธ และเมจิรา พงศ์หัวเกาะ) มิได้เขียนภาษาไทยเป็นคำกลอน แต่เขียนเป็นร้อยแก้วที่ไม่มีฉันทลักษณ์ก่อนแล้วจึงนำไปแปลเป็นภาษาเยอรมัน เนื่องจากผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านบทความนี้ที่ไม่รู้ภาษาเยอรมันเข้าใจความหมายและสามารถพิจารณาตามได้ด้วยว่ามีการสัมผัสคำกันอย่างไร จึงเลือกใช้วิธีแปลกลอนลิเกที่ยกมาเป็นตัวอย่างเป็นภาษาไทยโดยให้มีการสัมผัสคำในตำแหน่งเดียวกันกับกลอนภาษาเยอรมันที่ยกมาอภิปราย อย่างไรก็ตาม ต้องขอออกตัวในที่นี้ว่ายังเป็นภาษาที่ไม่ไพเราะนัก และยังมีได้นำไปทดลองใช้ร้องจริง

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๔ (๒๕๕๕) ฉบับที่ ๒ ๑๙

Arbeite niemals zu spät,

Überall für König ich geh’.

Vor der Gefahr ich schütz’

aber mein Herz tut immer weh.

ตัวเรานั้นไม่เคยมาทำงานสาย

พร้อมรับใช้พระทรงชัยทั่วทุกแดน

ปกป้องพระองค์จากภพภัย

แต่เหตุใดใจเรายังเศร้าจริง

ตัวละครนี้เป็นตัวละครใหม่ที่เพิ่มเข้ามาในเรื่องชินเดอเรลลา เมื่อแสดงในครั้งแรกปรากฏว่าเจ้าของภาษาหลายคนฟังไม่เข้าใจว่าตัวละครนี้เป็นใคร เนื่องจากเป็นมุขตลกที่ต้องการให้ผู้ชมเข้าใจผิดในตอนแรกว่าองค์กรภัยหน้าตาหล่อเหลาผู้นี้เป็นพระเอก ตอนเดินออกมา แล้วจึงเฉลยด้วยการร้องบอกว่าตนเป็นเพียงองค์กรภัย การร้องกลอนลิเกเพื่อเปิดเมฆฐานะขององค์กรภัยจึงควรให้ชัดเจน เมื่อนำลิเกเรื่องนี้มาแสดงอีกครั้งผู้เขียนจึงให้มีการปรับบทเล็กน้อย ซึ่งหลังจากปรึกษากับเจ้าของภาษาแล้ว ได้บทใหม่ดังนี้

Ich bin nur ein Bodyguard.

Soldat Seiner Majestät

Komme niemals zu spät,

schütze den König überall

Den Prinzen begleite ich.

Er verlässt sich ganz auf mich

อันตัวเรานั้นเป็นเพียงองค์กรภัย

ผู้พิทักษ์รักษพระองค์มิหวั่นหาย

ตัวเรานั้นไม่เคยมาทำงานสาย

ปกป้ององค์พระทรงชัยทั่วทุกแดน

ตามเสด็จเจ้าชายไปด้วยเสมอ

เสมือนเกลอพระองค์ท่านแสนไวใจ

อย่างไรก็ตาม กลอนนี้จบด้วยคำว่า mich (ฉัน) ซึ่งเป็นคำเสียงสั้นและเป็นพยางค์ปิด นอกจากนี้ยังเป็นพยัญชนะต้นเป็นเสียง ม ซึ่งเมื่อใส่สระอิ ในภาษาไทยจะกลายเป็นวรรณยุกต์ตรี ซึ่งตามหลักฉันทลักษณ์ไทยจะไม่สามารถลากเสียงหรือเอื้อนในวรรคจบได้^๙ จึงต้องปรับบทในวรรคสุดท้ายอีกครั้งให้เป็น Er verlässt sich auf mich sehr ซึ่งอันที่จริงก็มีความหมายเหมือนกันว่า “พระองค์ท่านไวใจหม่อมฉันมาก” แต่มีการเรียงประโยคต่างไปจากประโยคบอกเล่าธรรมดาเล็กน้อย คือ แทนที่จะเอาคำว่า sehr (“มาก”) ไว้หน้า กลับนำมาไว้หลังคำว่า “auf mich” (ในที่นี้คือ “หม่อมฉัน”) ซึ่งก็เหมาะกับการร้องลิเกที่ต้องร้องเน้นคำนี้ แล้วทอดเสียงยาวให้ดนตรีบรรเลงรับ นอกจากนี้

^๙ วรรคจบของกลอนสุภาพในภาษาไทยนั้นโดยปกติจะเป็นเสียงสามัญ กรณีของลิเกก็ต้องไม่ขึ้นเสียงสูง เพราะฉะนั้นคำว่า mich จึงไม่เหมาะในตำแหน่งนี้

นี้ การลากเสียงคำนี้ยาว ๆ ในตอนจบบท ยังสื่อว่าผู้ร้องนั้นเห็นว่าเจ้าชายทรงไว้พระทัยตนเองยิ่งนัก

อันที่จริง ฉันทลักษณ์ที่ใช้ในการประพันธ์หรือกลอนนั้นเป็นรูปแบบที่มีความเป็นสากลในตัวเอง ดังจะเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบคล้ายกับที่กวีชาวตะวันตกเองใช้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ผลงานประพันธ์ของชาร์ลส์ โบดแลร์ (Charles Baudelaire) กวีและนักวิจารณ์ศิลปะชาวฝรั่งเศส คือ โคลงที่เรียกว่า “พันทุม” (pantoum) ซึ่งเป็นโคลง ๔ บาทที่ใช้บังคับพิเศษ คือ ซ้ำความซ้ำบทตามแบบกลอนมาเลย์ คือ กำหนดให้บาทที่ ๒ และบาทที่ ๔ ของโคลงบทต้นไปปรากฏเป็นบาทที่ ๑ และ ๓ ของโคลงถัดไป โดยไม่มีการจำกัดว่าจะมีความยาวกี่บท (สดชื่น ชัยประสาธน์ ๒๕๔๓ : ๑๓๗) ดังนั้น ไม่ว่ากลอนจะมีกี่บทก็จะลงท้ายด้วยคำสัมผัสเสียงสองชุดสลับกันไปมา^๔ จึงมีลักษณะคล้ายกลอนหัวเดียวที่นิยมใช้ในการเดินสวดกลอนลเกของไทย การแต่งกลอนลเกจึงน่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียนไทยกับเจ้าของภาษาได้ดีทีเดียว

อย่างไรก็ตาม กลอนลเกภาษาเยอรมันที่จะใช้สำหรับแสดงจริงนั้นแต่งยากเป็นเพราะต้องให้ร้องได้ลงตัว และในหลายตำแหน่งต้องมีการเอื้อน ซึ่งภาษาไทยนั้นทำได้ง่ายกว่าเนื่องจากเป็นภาษาคำโดด ที่มีโครงสร้างพยางค์ไม่ซับซ้อน มีพยัญชนะท้ายอยู่เพียงไม่กี่เสียง และไม่มีพยัญชนะซ้อนกันหลายตัวในตำแหน่งพยัญชนะท้าย การหาคำสัมผัสจึงทำได้ง่ายกว่า ดังนั้น แม้ว่าบทกลอนลเกที่ยกมาวิเคราะห์ให้ฟังในบทความนี้จะออกแสดงไปเรียบร้อยแล้ว แต่ก็ยังมีบทกลอนบางช่วงที่ยังไม่สัมผัสกันอย่างแท้จริง เพราะภาษาเยอรมันมีโครงสร้างพยางค์ที่ซับซ้อนกว่า มักมีพยัญชนะท้ายซ้อนกันหลายตัว ซึ่งบางตำแหน่งการที่มีพยัญชนะหลายตัวอาจไม่เหมาะในการเอื้อนหรือทอดเสียงยาว การเพิ่มการใช้สัมผัสภายในวรรคและสัมผัสพยัญชนะแทนสัมผัสนอกที่เป็นสัมผัสบังคับนับเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ฟังดูรื่นหูขึ้น นอกจากนี้ ภาษาเยอรมันยังเป็นภาษาที่มีการเน้นพยางค์ (stress) ซึ่งในการเขียนบทประพันธ์ภาษาเยอรมันก็จะต้องนำมาคำนึง

^๔ โคลงที่โบดแลร์แต่งไว้ซ้ำความตามบังคับพิเศษนี้มีอยู่โคลงเดียวคือ Harmonie du soir (ความกลมกลืนยามสายัณห์) ซึ่งมีความยาว ๔ บท และใช้โครงสร้างสัมผัสต่างไปจากต้นแบบเป็นแบบโยงคร่อม abba (abba baab abba baab) ความไพเราะทั้งเชิงเสียงและโวหารของโคลงบทนี้อำนวยให้คีตกวี ทั้งที่ร่วมสมัยกับโบดแลร์และหลังจากนั้น นำไปปรับเป็นเพลงขับร้องและได้รับความนิยมอย่างสูง (สดชื่น ชัยประสาธน์ ๒๕๔๓ : ๑๓๘-๑๓๙)

ถึงด้วย โดยเลือกใช้พยางค์เสียงสั้นยาวและพยางค์ที่เน้นและไม่เน้นให้เหมาะสมและลงตัวที่สุด ตัวอย่างในกลอนบทต่อไปนี้เป็นบทร้องของตัวร้าย ๓ แม่ลูก ซึ่งอาจมีสัมผัสไม่ตรงตามฉันทลักษณ์ในบางช่วง ตลอดจนมีการวางตำแหน่งคำภาษาเยอรมันแบบพิเศษ โดยอาศัยศิลปะการแสดงที่มีการเน้นคำบางคำเป็นพิเศษมาช่วย บทดังกล่าวจึงสามารถใช้ร้องได้เป็นอย่างดี และผู้แสดงก็สามารถแสดงได้สมบทบาท เมื่อได้บทที่เหมาะสมเป็นตัวช่วยส่งอารมณ์และรู้จักเน้นคำให้สอดคล้องกัน

Du, das unverschämte Ding!

Dich wollen wir auf der Party nicht!

Mama wird bestrafen, dich!

Stop! Seid nicht sauer!

Du, schnell bügeln! Diese!

Sonst werde ich dich umbringen!*

แก่งหน้าไม่อาย

เราไม่ยากเห็นเจ้าในงานวันนี้

แม่ต้องทำโทษแกแน่ นังนี้

หยุดเถอะนะ อย่าโกรธไปเลย

รีบเอาเสื้อไปรีดในทันที

ไม่จ้นฉันนี่จะมาแกล้งตาย

บทร้องกลืนนี้ช่วงนี้เป็นบทร้ายซึ่งมีจังหวะจะโคนเร็ว จึงแตกต่างไปจากบทอื่นในเรื่อง ซึ่งหากนำมาวิเคราะห์หฉันทลักษณ์ จะเห็นได้ว่าสัมผัสไม่ถูกต้องทั้งหมด กล่าวคือขาดสัมผัส ระหว่าง Ding (“ของ”) ซึ่งเป็นคำสุดท้ายของวรรคแรก กับคำในวรรคถัดมา อย่างไรก็ตาม เสียงพยัญชนะต้น คือ d ที่อยู่นำทั้งคำว่า Ding และ dich (“แก”) ซึ่งเป็นคำแรกในวรรคถัดมา มีส่วนช่วยให้ฟังแล้วรื่นหูขึ้น และไม่รู้สึกว่าสองวรรคนี้ไม่มีคำที่คล้องจองกัน นอก

* บทในช่วงนี้ร้องโดยตามนางร้ายในท้องเรื่อง สองวรรคแรก ร้องโดยพี่เลี้ยงคนโต วรรคที่สามร้องโดยพี่เลี้ยงคนรอง ส่วนสามวรรคหลังร้องโดยแม่เลี้ยงของซินเดอเรลลา

จากการใช้สัมผัสพยัญชนะต้นช่วยให้ฟังดูรื่นหูขึ้นแล้ว การเลือกสรรคำให้เหมาะสมกับอารมณ์ที่จะต้องสื่อความในการแสดงก็มีความสำคัญยิ่ง ตัวอย่างเช่นในวรรคที่ ๓ ของกลอนलिเกบทนี้ มีการใช้วิธีการเน้นคำ มาช่วยทำให้ประโยคที่อาจไม่ถูกไวยากรณ์เยอรมันนักกลายเป็นประโยคที่ใช้แสดงได้โดยไม่ขัดหลักภาษา และสื่ออารมณ์ได้สมบทบาทโดยปกตินั้น ประโยคภาษาเยอรมันที่ถูกต้องจะต้องเรียงประโยคเป็น *Dich wollen wir nicht auf der Party* และ *Mama wird dich bestrafen* แต่รูปประโยคเช่นนี้ ไม่สามารถนำมาใช้ร้องให้ลงจังหวะเร็วและแสดงอารมณ์โกรธได้ เพราะจะต้องเน้นที่พยางค์สุดท้าย ในขณะที่ภาษาเยอรมันนั้นห้ามออกเสียงเน้นพยางค์สุดท้ายซึ่งเป็นเพียงหน่วยคำลงท้าย (ending) ของคำกริยาโดยเด็ดขาด ในกระบวนการเขียนบท จึงเลือกวางตำแหน่งคำที่ขัดกับไวยากรณ์เยอรมัน แต่ใช้วิธีการเน้นและการแสดงช่วยให้ภาษาฟังกลมกลื่น ด้วยการจบทั้งสองวรรคนี้ด้วยคำว่า *nicht* และ *dich* ซึ่งสัมผัสกันตามตำแหน่ง และออกเสียงเน้นเป็นพิเศษ^{๙๐} ซึ่งเมื่อถึงเวลาแสดง นางร้ายทั้งสองคนก็จะขึ้นวโปที่นางเอกตรงคำว่า *nicht* และ *dich* ลงตามจังหวะดนตรีและเน้นความหมายตามท้องเรื่องได้พอดีพอดีตลอดจนผู้พูดภาษาเยอรมันก็สามารถฟังได้เข้าใจทุกคน โดยไม่ติติใจว่าเป็นประโยคที่เรียงคำผิดตำแหน่ง

ในบทห้องคู่ของพระเอกและนางเอกในตอนจบก็มีท่อนที่สัมผัสไม่ตรงทีเดียวเช่นกัน นั่นคือ ระหว่างคำว่า *gewartet* ในวรรคที่ ๒ กับ *heiraten* ในวรรคที่ ๓ รวมทั้งมีการใช้คำเดียวกันซ้ำสองครั้งในคนละวรรค คือ คำว่า *ich* ในวรรคที่ ๕ และ ๖ ซึ่งหากมีการปรับแก้ไขบทครั้งต่อไป ก็น่าจะมีการคิดหาคำใหม่มาใช้แทน อย่างไรก็ตาม การสร้างสัมผัสใหม่เพิ่มในช่วงที่ไม่มีสัมผัสบังคับ คือ คำว่า *mich* ในวรรคที่ ๓ กับ *dich* ในวรรคที่ ๔ และ *dich* ในวรรคที่ ๗ กับ *ich* ในวรรคที่ ๘ ฟังดูรื่นหูขึ้น เพราะเป็นเหมือนการเล่นอยู่กับคำไม่กี่คำที่มีโครงสร้างพยางค์เหมือนกัน กล่าวคือ คำว่า *ich* และ *mich* (หมายถึง “ฉัน”) กับ *dich* (หมายถึง “เธอ”) ซึ่งเป็นคำสำคัญในบทห้องคู่นี้เพราะเป็นการเสมือนการทวนคำไปมา ตอกย้ำความรัก และการที่พระเอกและนางเอกต่างรอคอยกันนั่นเอง

^{๙๐} หากใช้เกณฑ์การสัมผัสคำแบบเยอรมันก็จะถือว่าคำสองคำนี้ยังสัมผัสกันไม่แท้ เพราะคำว่า *dich* ไม่ได้ลงท้ายด้วย -t เหมือนกับ *nicht* ปัญหาเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่าการประพันธ์กลอนภาษาเยอรมันให้สัมผัสลงอย่างแท้จริงทั้งพยางค์มิใช่เรื่องง่ายสำหรับผู้เรียนชาวไทย

Stimmt! Du bist es wirklich.

Auf dich hab' ich lange gewartet.

Willst du mich heiraten?

Weil ich dich sehr liebe.

Natürlich „Ja“ sage ich.

weil ich wie du denke.

Schon lang auf dich ich warte,

ab heute bin ich nicht mehr allein.

Sollte die Welt zu Grunde gehn,

so leben wir immer noch zusammen

ใช่แล้วเป็นเจ้าแน่แท้

เจ้าแน่ ๆ ที่ข้ารอมานานนัก

เจ้าจะแต่งงานกับข้าไหมนะ

เพราะข้านั้นรักเจ้าสุดหัวใจ

หม่อมฉันขอตอบว่า “แต่งเพคะ”

หม่อมฉันนั้นคิดเหมือนองค์พระทรงช่วย

รอพระองค์มานานทางยาวไกล

ตอนนี้ไปไม่เหงาใจไม่เดียวดาย

ต่อให้โลกนี้ถึงวันล่มสลาย

เราไม่คลายรักมันคู่กันเอย

ในขณะที่การแปลเพลงลูกทุ่งและแต่งกลอนลิเกเรื่อง “ซินเดอเรลลา” เป็นภาษาเยอรมันนั้น ยากในเรื่องการสรรหาคำที่ลงตัว แต่มิได้ยากมากนักในเรื่องการคิดเนื้อหา เพราะมีเนื้อเรื่องในเพลงต้นฉบับหรือโครงเรื่องซึ่งดัดแปลงมาจากนิทานเยอรมันเป็นกรอบบังคับ การประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่ให้เข้ากับทำนองเพลงลูกทุ่งนั้น มีความยากในลักษณะที่แตกต่างออกไป คือ จะต้องคิดไตร่ตรองก่อนว่าจะนำเสนอเนื้อหาอะไรในเพลงที่จะต้องแต่งขึ้น ซึ่งจากประสบการณ์ที่นักศึกษามาปรึกษาเพื่อแต่งเพลงสำหรับประกวดและสำหรับร้องในการแสดงคอนเสิร์ตลูกทุ่งนั้น พบว่า การพูดคุยกันเพื่อกำหนดมโนทัศน์ (concept) และโครงเรื่อง (plot) ของเพลงก่อน แล้วค่อยลงมือประพันธ์คำร้องให้เข้ากับอารมณ์อันเกิดจากทำนองและจังหวะของเพลงต้นฉบับซึ่งมีลีลาที่ให้ความรู้สึกเป็นลูกทุ่งอยู่แล้ว นับเป็นวิธีการที่เหมาะสม และทำให้ได้ผลงานเพลงที่เนื้อหาสะท้อนความเป็นเพลงลูกทุ่งได้เป็นอย่างดี^{๑๑} ดังตัวอย่างเพลง “รักเก่าที่บ้านเกิด”^{๑๒} ที่ผู้เขียน

^{๑๑} ในที่นี้ถือตามนิยามของเพลงลูกทุ่งที่ว่า “เพลงลูกทุ่ง” หมายถึง เพลงที่สะท้อนชีวิต สภาพสังคม อุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียง และลีลาการร้องการบรรเลงที่เป็นแบบแผน มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งให้บรรยากาศความเป็นลูกทุ่ง (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ๒๕๓๔ : ๑๑)

^{๑๒} เพลง “รักเก่าที่บ้านเกิด” ประพันธ์คำร้องและทำนองโดย บารมี การუნวงศ์ (กานต์ การუნวงศ์) ขับร้องครั้งแรกโดย ประมูล ชินพันธุ์ (สุริยา ชินพันธุ์) โดยเนื้อหาในเพลงไทยนั้น เป็นเรื่องราวของชายหนุ่มที่คิดกลับบ้านเกิดแล้วไม่พบสาว จึงคิดถึงวันคืนเก่า ๆ และที่ไม่พบนั้นเป็นเพราะสาวไปบวชชีหลังจากรอดตายจากการที่ถูกมารสังคมนาออกไปขาย

ได้ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาที่เป็นผู้แต่งคำร้องว่าให้นึกถึงบรรยากาศตอนกลับบ้านเกิด แล้วคิดถึงสาวที่ไปอยู่ประเทศเยอรมนี ซึ่งก็เป็นสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีโอกาสเป็นจริง เช่นนี้ได้ ในช่วงที่จะต้องแต่งเพลงนี้เพื่อใช้ในคอนเสิร์ตเพลงลูกทุ่งภาษาเยอรมันที่จะแสดงในคอนเสิร์ตลูกทุ่งนั้น นักศึกษาผู้แต่งเพลงเดินทางไปมาจากเยอรมนี จึงสามารถดึงประสบการณ์ตรงในชีวิตมาประกอบการคิดเนื้อหาของเพลงด้วย โดยนำเสนอเรื่องราวของหนุ่มคนหนึ่งที่ใช้ชีวิตทำงานอยู่กรุงเทพฯ หลายปี เมื่อกลับมาที่บ้านเกิด แล้วพบว่าสาวคนรักไม่อยู่ เขาก็คิดถึงเธอ คิดถึงภาพเก่า ๆ ส่วนตัวเธอนั้นไปทำงานอยู่ที่เมืองมิวนิค เยอรมนี เขาจึงร้องขอให้เธออย่าไปหลงกับชีวิตที่นั่น แล้วรีบกลับมาหาเขา หลังจากที่เขาเขียนคำร้องภาษาเยอรมันเสร็จ นักศึกษาได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่เป็นเจ้าของภาษาอีกครั้ง และปรับปรุงแก้ไขภาษามาจนได้ตัวเนื้อเพลงที่สมบูรณ์ ผู้เขียนขอยกส่วนหนึ่งของเพลงมาให้ดูเป็นตัวอย่างพร้อมกับคำแปลภาษาไทย ซึ่งมีเนื้อหาสะท้อนวัฒนธรรมด้านอาหารการกินของไทยและเยอรมันไปพร้อมกันได้เป็นอย่างดี

Ich hab' gehört, du bist in Deutschland,

bleibst in München und arbeitest.

Wirst du glücklich mit Schweinshaxe?

Wirst du vergessen,

dass wir Somtam gegessen haben?

Ich wünsche dir Sicherheit und Glück.

Sei nicht betrunken auf dem Oktoberfest.

Komm bitte zurück nach Thailand.

Bring mir bitte Schokolade mit.

Ich warte auf dich.

Wir treffen uns an Song-Kran^{๓๓}

ได้ข่าวว่าเธออยู่ที่เยอรมนี

อยู่ที่มิวนิคและทำงานที่นั่น

เธอจะสุขไหมกับขาหมูเยอรมัน

เธอลืมหรือยัง

ว่าเราเคยกินส้มตำด้วยกัน

ฉันขอให้เธอปลอดภัยและโชคดี

อย่าเมาเหลาะในงานเทศกาลเบียร์

กลับมาหาฉันเถิดที่เมืองไทย

เอาช็อคโกแลตมาฝากฉันที

ฉันจะรอเธอคนดี

แล้วพบกันที่งานสงกรานต์

ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับนักศึกษาในการเตรียมการแสดงนี้จึงแสดงให้เห็นว่าการฝึกแต่งคำประพันธ์ภาษาเยอรมันโดยใช้ฉันทลักษณ์ไทยอย่างกรณีของกลอนลิเกหรือการแต่งเนื้อเพลงลูกทุ่งซึ่งมีลักษณะเฉพาะของชนบทไทยชาวบ้านนั้น ช่วยเพิ่มพูน

^{๓๓} คำร้องของเพลง Meine Liebe und die Heimat ประพันธ์โดย วชิรวิทย์ ทับพิมล

ทักษะในการใช้ภาษาเยอรมันให้นักศึกษาได้ และยังเป็นการสร้างความตระหนักในเอกลักษณ์และคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยด้วย จึงนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนภาษาเยอรมันได้ โดยเฉพาะในด้านการเขียนสร้างสรรค์ (creative writing) ซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีการสำคัญในการพัฒนาทักษะการเขียนของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

การออกเสียงภาษาเยอรมันแบบไทย ๆ ให้ฟังรู้เรื่อง : ปัญหาที่ทำทนาย

ประเด็นเรื่องปัญหาในการออกเสียงภาษาเยอรมันของนักเรียนไทยนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ทำหน้าที่สอนภาษาเยอรมันต้องประสบอยู่เป็นประจำ ผู้เรียนไทยมีปัญหาทั้งในด้านการออกเสียงสระและเสียงพยัญชนะบางเสียง โดยเฉพาะเสียงที่ไม่มีในระบบเสียงภาษาไทย และการออกเสียงพยางค์ที่มีพยัญชนะซ้อนหลายตัว นอกจากนี้ ยังมีการออกเสียงผิดอันเนื่องมาจากการนำเสียงในภาษาไทยและไวยากรณ์ไทยบางอย่างไปใช้แทนเสียงและไวยากรณ์ในภาษาเยอรมันโดยไม่รู้ตัว ปัญหาเรื่องโครงสร้างพยางค์ที่แตกต่างกันในระบบเสียงภาษาไทยและภาษาเยอรมันยังทำให้ผู้เรียนชาวไทยออกเสียงผิดเพี้ยนไปจากภาษาเยอรมันอย่างเป็นระบบ (Attaviriyapap 2008) เช่น มักไม่ออกเสียงพยัญชนะท้ายแทบทั้งหมด ในขณะที่ภาษาเยอรมันต้องเน้นเสียงพยัญชนะท้ายมากเป็นพิเศษ ผู้เรียนชาวไทยยังชอบออกเสียง ในพยัญชนะท้ายผิดเพี้ยนไปกลายเป็นเสียงตัวสะกดแม่กนหรือแม่เกอวในภาษาไทย กรณีที่เป็นพยัญชนะซ้อนหากออกเสียงไม่ได้ก็จะเติมเสียงสระเข้าไปคั่น เช่น จาก schlimm ซึ่งต้องออกว่า “ชลิม” ก็จะออกเป็น “ชะ-ลิม” แทน ตัวอย่างบทร้องลิเกตอนหนึ่งซึ่งยากมากสำหรับผู้ที่มีปัญหาในการออกเสียง คือ บทตอนเปิดตัวแม่เลี้ยงของซินเดอเรลลา

Die Stiefmutter, ich bin's

Das find' ich nicht schlecht.

Nun ist der Alte wirklich weg.

Endlich! Wie ich's ersehnte.

Jetzt gehört mir das Haus.

Ich bin schlau und schlimm.

แม่เลี้ยงนั่นก็คือฉันเอง

ไม่หวั่นเกรงเพราะไม่ใช่เรื่องเลวร้าย

ในที่สุดได้แก่มันก็ตาย

เหมือนกับที่ฉันนั้นหวังไว้เลย

ตอนนี้บ้านเป็นของฉันเสียที

ฉันไม่ดีแต่ฉันฉลาดเอ่ย

จากบทร้องข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้ร้องจะต้องพยายามออกเสียงพยัญชนะท้าย

ให้ครบ เช่น เสียง ns ในคำว่า bin's เสียง g ในคำว่า weg (ซึ่งในภาษาเยอรมันต้องออกเป็นเสียงไม่ก้อง คือ เสียง k) เสียง ch ในคำว่า endlich, wirklich และ ich เสียง t ในคำว่า find' และเสียง s ในคำว่า Haus เป็นต้น นอกจากนี้ ในบทร้องนี้ยังมีคำที่มีเสียงพยัญชนะควบที่ภาษาเยอรมันขึ้นต้นด้วยเสียงคล้าย ช ในภาษาไทย แต่จะต้องควบกับพยัญชนะต่อไปทันทีโดยไม่ใส่เสียงสระเข้าไปแทรกอยู่หลายคำ กล่าวคือ ต้องออกเสียงคำว่า Stiefmutter เป็น “ชตีฟมุตเทอร์” schlecht เป็น “ชเล็คชท์” schlau เป็น “ชเลา” และ schlimm เป็น “ชลิ้ม” โดยห้ามใส่เสียงสระอะ เข้าไปโดยเด็ดขาด ซึ่งการออกเสียงคำยาก เหล่านี้หลายคำใกล้ ๆ กันนั้นมีชื่อเรื่องง่ายเลย และในการฝึกซ้อมก็จะต้องเน้นเรื่องนี้เป็นพิเศษ

ปัญหาการไม่ออกเสียงพยัญชนะท้าย ออกเสียงพยัญชนะท้ายไม่ชัด ไม่ครบ หรือผิดเพี้ยนไปโดยใช้โครงสร้างพยางค์แบบภาษาไทยแทนนั้นพบในการร้องเพลงลูกทุ่งเช่นกัน ดังนั้น ในการฝึกซ้อม อาจารย์ที่ช่วยฝึกออกเสียงทุกคนจึงต้องเน้นเรื่องเสียงพยัญชนะท้ายและพยัญชนะที่ซ้อนกันหลายตัวในภาษาเยอรมันเป็นพิเศษ นอกจากนี้ ในบางครั้งยังต้องมีการปรับการแบ่งคำ แบ่งพยางค์ และกำหนดคำที่ให้เอื้อนได้หรือเอื้อนไม่ได้โดยไม่ได้ยึดตามทำนองเพลง หรือสัมผัสในบทกลอนเท่านั้น แต่คำนึงถึงหลักการออกเสียงภาษาเยอรมันด้วยเพื่อช่วยให้การออกเสียงฟังดูเป็นเยอรมันมากขึ้น

เนื่องจากภาษาเยอรมันเป็นภาษาที่มีการเน้นพยางค์ ในการฝึกซ้อมทั้งลิเกและเพลงลูกทุ่งนั้นจึงต้องเน้นและพยายามเน้นหรือเพิ่มเสียงดังให้แก่พยางค์ที่เป็นพยางค์ที่ต้องเน้นในภาษาเยอรมันด้วย ซึ่งมีชื่อเรื่องง่ายเลย โดยเฉพาะในส่วนที่มีไม้ทับทุด แต่เป็นบทกลอนลิเกและเป็นเพลงลูกทุ่ง เพราะต้องให้สัมพันธ์กับสัมผัสบังคับหรือทำนองเพลงที่มีสูงต่ำกำหนดไว้ตายตัวด้วย ปัญหาในการออกเสียงจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการแต่งคำประพันธ์ด้วย โดยในบางครั้ง หากหลีกเลี่ยงได้ ก็ต้องเลือกสรรคำที่ช่วยให้นักร้องหรือนักแสดงในบทบาทนั้น ๆ ออกเสียงได้ดีที่สุด เพื่อให้ผู้ชมฟังได้เข้าใจ

จากผลการวิจัยที่ผ่านมา (Attaviriyānupap 2008) ได้ข้อค้นพบว่าการที่ผู้เรียนชาวไทยมีปัญหาในการออกเสียงภาษาเยอรมันนั้นเป็นเพราะออกเสียงแบบไทย กล่าวคือ ออกเสียงตามระบบเสียงภาษาไทยจนอาจเรียกได้ว่าเป็น thailändisches Deutsch หรือ “ภาษาเยอรมันแบบไทย ๆ” การให้ผู้เรียนฝึกร้องลิเกหรือเพลงลูกทุ่งซึ่งมีรูปแบบเป็นไทยให้เจ้าของภาษาเยอรมันสามารถฟังให้เป็นภาษาเยอรมันที่เข้าใจได้นั้นจึงเป็น

แบบฝึกหัดที่ยากยิ่งแต่ท้าทายความสามารถของทั้งผู้สอนและผู้เรียน การฝึกซ้อมอย่างหนักเพื่อการแสดงนั้นได้ส่งผลที่เห็นได้ชัดเจนแล้วว่าผู้ที่ต้องทำหน้าที่แสดงและขับร้องเพลงลูกทุ่งในการแสดงครั้งนี้ทุกคนมีพัฒนาการในด้านการออกเสียงภาษาเยอรมันดีขึ้นเป็นอันมาก การใช้การแสดงลิเกหรือการร้องเพลงลูกทุ่งมาเป็นส่วนหนึ่งในการสอนการออกเสียงภาษาเยอรมันนั้น จึงน่าจะเป็นวิธีที่สามารถนำไปเป็นเทคนิคหนึ่งในการสอนด้านการออกเสียงภาษาเยอรมันด้วย เพราะเป็นเหมือนสถานการณ์บังคับที่ทำให้ผู้เรียนต้องออกเสียงให้ชัดมากกว่าในการออกเสียงภาษาเยอรมันในบทสนทนาทั่วไป

การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมไทย-เยอรมันผ่านลิเกและลูกทุ่ง

ในการทำโครงการลิเก-ลูกทุ่งเยอรมันนั้น นักศึกษายังได้เรียนรู้ด้านวัฒนธรรมไปด้วย โดยจะต้องคำนึงถึงประเด็นที่เชื่อว่าผู้พูดภาษาเยอรมันจะเข้าใจหรือไม่ บทภาษาเยอรมันจึงจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทที่ต้องการจะสื่อให้ชาวต่างชาติเข้าใจได้ ตัวอย่างเช่น เปลี่ยนชื่อตัวละครนางร้าย ลูกสาวของแม่เลี้ยงจีนเดอเรลลา ทั้ง ๒ คน จากเดิมชื่อ “คันทวย” กับ “แพงพวย” ซึ่งเป็นเพียงคำที่กลุ่มนักศึกษาชื่นชอบมาเป็นชื่อเยอรมันแทน คือ ลิซา (Lisa) กับ ล็อตเทอ (Lotte) เช่นเดียวกับในบทเพลงลูกทุ่ง In meiner Heimat entfernt (ทำนองเพลง “คิดถึงทุ่งลุยลาย”)^{๑๔} ที่ต้องเปลี่ยนชื่อผู้ชายในบทเพลงจากชื่อดาราไทย คือ ณเดชน์ ปกรณ์ อ้ายเคน อ้ายโดม อ้ายเจียร์ มาชื่อฝรั่งทั้ง ๕ คน คือ มาร์คุส (Markus) มอริทซ์ (Moritz) มาร์โค (Marco) ฟิลลิป (Philip) ดาเนียล (Daniel)

^{๑๔} เพลง “คิดถึงทุ่งลุยลาย” ภาษาไทยนั้น ประพันธ์คำร้องและทำนองโดย สมพุ่ม ไชริมบิง (กัวราช่า) ขับร้องโดย เย็นจิตร พรทวี และโด่งดังขึ้นมาในหมู่นักเรียนใหม่อีกครั้งด้วยการที่วงโปงลางสะออนนำมาร้อง โดยเสริมความสนุกเข้าไปด้วยดนตรีโปงลาง แต่ในบทเพลงภาษาเยอรมันนี้ เป็นการเขียนเนื้อร้องขึ้นใหม่ โดยไม่ได้แปลจากเนื้อเพลงเดิม จึงมีประเด็นที่แตกต่างออกไปอย่างชัดเจน แม้จะเริ่มต้นจากเรื่องราวของสาวบ้านนาที่เข้าอยู่เมืองกรุงเช่นกันก็ตาม เพราะในเนื้อเพลงเดิมนั้น เป็นการร้องเพราะคิดถึงบ้านเกิด เมืองกรุง และอยากกลับบ้านจึงใช้เสียงเพลงบอกผ่านแสดงความคิดถึง ส่วนเพลง Von meiner Heimat entfernt นั้น ประพันธ์คำร้องโดย กนกวรรณ กุลเกียรติประเสริฐ, กนกอร ยงค์ไพญญ์, ธันยธรณ์ ทรัพย์อินทร์, ปาจริย์ ทองจันทร์ และจุริจรงค์ ผ่องใส

บทเพลงลูกทุ่ง In meiner Heimat entfernt ยังสะท้อนแง่มุมที่เป็นบริบท ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยกับเยอรมันในความเป็นจริงได้ชัดเจนอีกด้วย เนื่องจาก ปัจจุบันที่มีสาวไทยจำนวนมากแต่งงานกับหนุ่มเยอรมัน และจำนวนมากหวังที่จะมีโอกาสเช่นนั้น ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับบริบทและปัจจัยที่ทำให้หญิงไทยแต่งงานไปอยู่เยอรมนี (Ruenkaew 2003) รวมทั้งในเพลงไทยลูกทุ่งบางเพลงก็มีเนื้อหาสะท้อน ค่านิยมในการที่เห็นว่าการได้สามีฝรั่งนั้นทำให้หญิงสาวได้ดิบได้ดี อย่างเช่น เพลง “คุณอีปิก” ขับร้องโดย สุรดา ชมวงศ์ (สาวมาด เมกะแดนซ์) หรือมีเนื้อหาเป็นเรื่องราว ที่ชายไทยตัดพ้ออดีตภรรยาที่ทิ้งตนไปอยู่เยอรมนีมีสามีฝรั่ง อย่างเช่น เพลง “เห็นเธอที่เยอรมัน” ขับร้องโดย ลูกแพร์-ไหมไทย อุไรพร เป็นต้น บทเพลง Von meiner Heimat entfernt (“ไกลจากบ้านเกิด”) เป็นเรื่องราวของหญิงสาวคนหนึ่งที่เกิดที่อีสานบ้านเกิด มาอยู่กรุงเทพฯ ยอมทำงานหนักทุกอย่าง โดยหวังจะให้ใครสักคนสนใจเธอ ในเนื้อร้องจึง เป็นการแสดงออกอย่างโจ่งแจ้งว่าเธอหาผู้ชายสักคนหนึ่งอยู่ ซึ่งในตอนท้ายของเพลง นั้นระบุชัดว่าต้องเป็นชายฝรั่ง เป็นคนเยอรมัน

Markus, Moritz, ich liebe euch so sehr. Marco, Philip, Daniel, gebt mir mal einen Kuss. Ich bin bereit mit jemandem zu sein. Für Ewigkeit bleibe ich ihm treu. Ich bin nicht verrückt, wie man denkt, sondern ich bin lieb.

Möchtest du zu mir kommen? Ich will nach Berlin. Wenn du mich liebst, werde ich Prinzessin. Wir hab'n ein Kind, ganz süß wie ich bin. Jetzt suche ich mir jemanden. Aber niemand möchte mich zur Frau nehmen.

มาร์คัส มอริทซ์ ฉันรักพวกเธอเหลือเกิน มาร์โค ฟิลลิป ดาเนียล หอมฉันสักฟอดหนึ่งเถอะ ฉันพร้อมเสมอจะไปกับใครสักคน ฉันจะซื่อสัตย์จริงต่อคนนั้นตลอดกาล ฉันไม่ได้บ้าอย่างที่คนคิดกัน ฉันน่าจะตาย

เธออยากจะมาหาฉันไหม ฉันอยากไปเบอร์ลิน ถ้าเธอรักฉัน ฉันจะกลายเป็นเจ้าหญิง เราจะมีลูกกัน น่ารักเหมือนฉันนี้ ตอนนี้อยู่ฉันยังมองหาใครอยู่ แต่ไม่มีผู้ใดรับฉันเป็นศรีภรรยา

เนื้อหาของเพลงที่เป็นสิ่งที่สื่อสารข้ามวัฒนธรรมระหว่างไทยกับเยอรมันได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการสะท้อนความพยายามของหญิงไทยที่จะก้าวข้ามพรมแดนไปสู่โลกที่ศิวิไลซ์กว่า เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น ดังปรากฏในข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ในงานวิจัยเกี่ยวกับหญิงไทยที่แต่งงานกับชายเยอรมัน (Ruenkaew 2003) และชายสวิส (Attaviriyarnupap

2009) เป็นต้น การนำเนื้อหานี้มาประพันธ์เป็นเพลงภาษาเยอรมัน และผู้ร้องก็ร้องเพลงนี้ได้อย่างสนุกสนาน จนทำให้ นักศึกษาคนอื่น ๆ ให้ความสนใจ รู้สึกสนุกและชอบจนร้องตาม จนหลายคนจำเนื้อเพลงนี้ได้ ทำให้ในเวลาต่อมาผู้เขียนสามารถนำเพลงนี้มาสอนในชั้นเรียนได้ด้วย ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายกับผู้เรียนเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมที่มีเรื่องของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมได้ด้วย ต่างจากการเรียนในหนังสือเรียนธรรมดา จึงถือเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้เรียนด้วย

นักศึกษาผู้ประพันธ์เพลง “Meine Liebe und die Heimat” ที่ใช้ทำนองเพลง “รักเก่าที่บ้านเกิด” ซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้วก่อนหน้านี้ นับเป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้รับประโยชน์ในประเด็นที่ เป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม นอกจากนี้ เขายังได้สะท้อนความคิดเห็นที่ตนมีในเรื่องประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในการนำเพลงลูกทุ่งมาทำเป็นภาษาเยอรมันไว้ด้วยว่า “หากข้าพเจ้าไม่เคยไปใช้ชีวิตในเยอรมนีก็คงจะไม่รู้จักศัพท์คำว่า Schweinshaxe ที่ใช้เรียกขาหมู และแม้รู้จัก หากไม่ได้แต่ออกมากล่าวถึง วันหนึ่งก็อาจจะลืม แต่เมื่อมีการนำมาประกอบเพลงก็ทำให้คำนี้น่าสนใจ จำได้ดีและเป็นที่รู้จักมากขึ้น”^๕ ผู้เขียนเห็นว่าการเรียนรู้วัฒนธรรมเยอรมัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรมไทยกับเยอรมันนั้นสามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ดีทีเดียวหากแต่งเพลงลูกทุ่งเป็นภาษาเยอรมันและนำออกมาใช้ร้องและใช้สอนในชั้นเรียนภาษาเยอรมัน

^๕ ผู้เขียนขอขอบคุณนักศึกษาผู้เขียนคำร้องและนำบทเพลงนี้ขึ้นขับร้องในคอนเสิร์ตลูกทุ่งซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงชุด “ลิเก-ลูกทุ่งเยอรมัน สานสัมพันธ์ ๑๕๐ ปีสำหรับความคิดเห็นที่ได้ให้ไว้ ณ ที่นี้

การนำลิเกมาทำเป็นภาษาเยอรมันนั้นเป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมโดยตรงอยู่แล้ว เนื่องจากการแสดงลิเกเองนั้นเมืองค้ประกอบที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรมและมีความเป็นนานาชาติอยู่ในตัว เริ่มตั้งแต่ที่มาของลิเกซึ่งเป็นการแสดงเชิงศาสนาอิสลามประกอบดนตรีเพื่อความบันเทิง ซึ่งต่อมาได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จากลิเกลำดัด ลิเกบันตน ลิเกลูกบท และลิเกทรงเครื่อง (สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ๒๕๒๒ : ๑๘) อย่างที่เห็นกันในปัจจุบัน ลิเกมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงโดยนำการแสดงที่นิยมในแต่ละยุคมาดัดแปลงเข้ากับการแสดง เช่น นำเพลงลูกทุ่ง หรือหมอลำ มาประกอบการแสดงด้วย นอกจากนี้ เครื่องแต่งกายอันวิจิตร ทำร้ายอันอ่อนช้อยประกอบการแสดง มีวงปี่พาทย์บรรเลงสดประกอบ การดำเนินเรื่องผ่านทั้งการร้องและการรำ ย่อมทำให้ชาวต่างชาติเข้าใจไม่ยาก และสามารถนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ข้ามวัฒนธรรมไปมาได้เป็นอย่างดี โครงการลิเก-ลูกทุ่งเยอรมันฯ ที่ยกมาเป็นกรณีตัวอย่างในที่นี้ จึงเป็นนวัตกรรมที่น่าจะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้ามวัฒนธรรม (cross-cultural exchange) ได้เป็นอย่างดี มีผู้แสดงชาวไทยได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการแสดงในครั้งนี้ไว้ว่า “เป็นการแสดงที่ดีมาก มีการผสมผสานเรื่องวัฒนธรรมได้ดีอย่างกลมกลืน”^{๓๖} ผู้ชมที่เป็นชาวเยอรมันก็รู้สึกประทับใจเช่นกันที่ “สามารถนำภาษาเยอรมันมาเป็นบทร้องและพูดในการแสดงไทยได้”^{๓๗} โดยภาพรวมแล้วการแสดงในครั้งนี้ถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูงทีเดียว^{๓๘}

การเรียนรู้จากการทำงานในรูปแบบโครงการที่บูรณาการความรู้และความเชี่ยวชาญหลายสาขา

แม้จะเริ่มต้นจากการเป็นเพียงโครงการในรายวิชาภาพยนตร์เยอรมัน แต่ในขั้นตอนการสืบค้นข้อมูล การเขียนบทสารคดี การซ้อมและเตรียมการแสดง และการแสดง

^{๓๖} ความคิดเห็นที่ได้จากแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ชมการแสดง

^{๓๗} คำให้สัมภาษณ์ของ Susanne Walter ที่ออกอากาศในช่วง “ไทยบันเทิง” ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ซึ่งนำเสนอข่าวการแสดงในครั้งนี้เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕

^{๓๘} ผลการประเมินโครงการ “ลิเก-ลูกทุ่งเยอรมัน สานสัมพันธ์ ๑๕๐ ปี” โดยผู้ชม พบว่า ได้คะแนนความพึงพอใจในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยรวม = ๔.๖๓) โดยเฉพาะในส่วนของการแสดงลิเกเยอรมันและคอนเสิร์ตลูกทุ่งเยอรมันนั้น ได้คะแนนสูงถึง ๔.๘๔ และ ๔.๘๒ ตามลำดับ

ลิเกบนเวทีนั้น จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากนักศึกษาที่เรียนภาษาเยอรมันทำงานกันเองโดยไม่ได้ออกไปขอความร่วมมือกับผู้คนจากสาขาวิชาการอื่น ๆ การแสดงลิเกนั้น แม้จะเป็นการแสดงของชาวบ้าน แต่มีองค์ประกอบทางนาฏดุริยางคศิลป์ครบ ทั้งนี้เพราะจะต้องมีการร้องให้เข้ากับดนตรี มีท่าร่ำที่อ่อนช้อยและสื่อถึงอารมณ์ต่าง ๆ ในขณะเดียวกัน ก็จะต้องใช้ศิลปะการแสดงในการสวมบทบาทเป็นตัวละครต่าง ๆ ตามท้องเรื่อง นักศึกษาของภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นั้นนับว่าโชคดีที่ไม่ต้องออกไปหาผู้รู้ในด้านเหล่านี้ไกลตัวนัก เพราะภายในคณะฯ มีภาควิชานาฏยสังคีต ทำให้นักศึกษากลุ่มที่ต้องทำโครงการลิเกสามารถติดต่อเพื่อนพี่น้องให้มาเล่นดนตรีประกอบ สอนร้องลิเก สอนรำลิเก ตลอดจนให้คำแนะนำด้านการแสดงแก่พวกตนได้ นักแสดงส่วนใหญ่ไม่เคยร้องหรือรำมาก่อน ดังนั้น การฝึกฝนเพื่อการแสดงในครั้งนี้อาจมิใช่เรื่องง่าย แต่ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายก็ทำให้ต่างฝ่ายต่างเรียนรู้จากกัน และพัฒนาตนเองได้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนผู้ชมมากมายแสดงความชื่นชอบ และชื่นชมในความสามารถของคณะนักแสดง

ในระหว่างที่ทำโครงการ “สารคดีตามรอยลิเกไทย” นั้น ผู้เขียนมีโอกาสได้ฟังข้อคิดเห็นพร้อมดนตรีเพียงครั้งเดียว แต่เมื่อมีโครงการ “ลิเก-ลูกทุ่งเยอรมัน สานสัมพันธ์ ๑๕๐ ปี” ที่ทำให้ลิเกเรื่อง “ซินเดอเรลลา” ได้กลับคืนสู่เวทีอีกครั้ง ผู้เขียนอยู่ร่วมการซ้อมด้วยทุกครั้ง ภาพความร่วมมือร่วมแรงและช่วยเหลือกันเพื่อทำให้การแสดงออกมาดีที่สุดทำให้ผู้เขียนตระหนักถึงประโยชน์ของการทำงานข้ามสาขากันเช่นนี้มากยิ่งขึ้นไปอีก การที่รุ่นพี่ที่ร้องลิเกได้ไพเราะแต่ไม่รู้ภาษาเยอรมันสอนรุ่นน้องที่ร้องลิเกยังไม่ค่อยได้ อีกทั้งยังพะวงกับการออกเสียงภาษาเยอรมันให้ชัดนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย^๙ ผู้เขียนเองในฐานะฝ่ายที่สามที่พยายามจะสอนให้ผู้แสดงทุกคนร้องเนื้อความภาษาเยอรมันโดยเอื้อตามขนบลิเกไทยแต่ยังคงความชัดเจนตามระบบเสียงภาษาเยอรมันที่เจ้าของภาษาฟังแล้วเข้าใจได้นั้น ต้องเรียนรู้เรื่องการร้องลิเกไปพร้อมกับทีมผู้แสดง และยังนำประสบการณ์ที่ได้จากการซ้อมลิเกนี้ไปใช้สอนกลุ่มนักเรียนลูกทุ่งด้วย เมื่อเทียบกับครั้งที่แสดงลิเกที่คณะอักษรศาสตร์ ผู้เขียนสังเกตเห็นว่าในครั้งนั้นนักดนตรียังรู้สึกพะวงกับ

^๙ ขอขอบคุณ จิราภรณ์ บุญจันทร์ ศิษย์เก่าคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มา ณ ที่นี้ อีกครั้ง ที่ช่วยถ่ายทอดความรู้ในด้านการร้องและการรำลิเกให้แก่รุ่นน้องสาขาวิชาภาษาเยอรมัน และเป็นต้นแบบที่ดีของคนรุ่นใหม่ที่พร้อมอุทิศตนเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย

๓๒ กรรข อัดตวิริยะนภาพ

การที่ตนเองต้องบรรเลงดนตรีให้ทั้งที่ไม่เข้าใจภาษาเยอรมันเลย เกรงว่าจะเล่นลูกเล่นได้ไม่เต็มที่ แต่หลังผ่านการฝึกซ้อมในครั้งหลัง ผู้เขียนสังเกตเห็นว่าทั้งนักดนตรีและผู้ทีสอนรำแทบจะจำบทภาษาเยอรมันได้ด้วยเช่นกัน การฝึกซ้อมกันอย่างเต็มที่ของทั้งคณะผู้แสดง ตลอดจนคณะนักเรียนลูกทุ่งและนางเครื่อง ทำให้การแสดงลิเกในครั้งล่าสุดมีภาพรวมออกมาดีและ

แสดงศักยภาพรวมถึงพัฒนาการของทุกฝ่ายอันเกิดจากการทำงานร่วมกันหลากหลายสาขาวิชานี้ “ได้ดียิ่ง สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “ศิลปะสองทาง แก่กัน” ไม่ว่าจะเป็นศิลปะการแสดง นาฏศิลป์ หรือ สังคีตศิลป์ การที่นักศึกษาสาขาวิชาภาษาต่างประเทศซึ่งปกติจะให้ความสำคัญอยู่กับภาษา และวัฒนธรรมของภาษาที่เรียนได้มีโอกาสดอกไปสู่โลกที่กว้างขึ้นโดยการร่วมงานกับเพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้องที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่แตกต่างไปจากตน นั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จึงอาจกล่าวได้ว่าองค์ความรู้ที่หลากหลายก็สองทางแก่กันเฉกเช่นเดียวกับตัวงานศิลปะเอง

การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศนั้นมีการใช้ประโยชน์จากการแสดงหรือการละครโดยธรรมชาติอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการให้ผู้เรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่กำหนด หรือแสดงละครเป็นภาษาต่างประเทศที่เรียน

ไม่ว่าจะเป็นเพียงการแสดงเล็ก ๆ ในชั้นเรียน กิจกรรมภายในสาขาวิชา หรือเป็นการจัดแสดงละครเวทีที่เปิดโอกาสให้สาธารณชนเข้าฟังได้ด้วย รวมถึงการจัดการแสดงรูปแบบใด ๆ ก็ตามเป็นภาษาต่างประเทศเต็มรูปแบบโดยให้เข้าถึงผู้ชมชาวไทยจำนวนมากนั้นมิใช่เรื่องง่าย แม้แต่กรณีของภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศที่คนไทยแทบทุกคนเคยเรียนมา การเลือกแสดงความสามารถในการใช้ภาษาเยอรมันผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นศิลปะการแสดงแบบชาวบ้าน นับเป็นมิติใหม่ในวงการการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทยที่แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนสร้างองค์ความรู้จากฐานของวัฒนธรรมไทย ทั้งในด้านภาษา ดนตรี และนาฏศิลป์จะทำให้บัณฑิตและว่าที่บัณฑิตของไทยสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ชมที่เป็นรากหญ้าได้ ในขณะเดียวกันก็สามารถใช้ความรู้ความสามารถของตนในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยออกสู่ประชาคมนานาชาติได้ด้วย ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการแสดงสดตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ หรือการผลิตวีดิทัศน์ที่เผยแพร่การแสดงที่เป็นศิลปะและวัฒนธรรมไทยออกเป็นภาษาต่างประเทศภาษาต่าง ๆ ก็น่าจะช่วยเพิ่มมูลค่าแก่ประเทศไทยในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ด้วยเช่นกัน

บทสรุป

ในแวดวงการศึกษาในปัจจุบันนั้น มีความตื่นตัวอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student-centered instruction) ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนได้มีบทบาทมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้โดยการลงมือกระทำ ปฏิบัติแก้ปัญหา หรือศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้ ตลอดจนเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียนในการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดการ ชี้แนะ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน (ชนาธิป พรกุล ๒๕๔๓ : ๕๐) วิธีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงมักเน้นการใช้วิธีต่าง ๆ ที่หลากหลาย นอกจากนี้ ในสังคมแห่งการเรียนรู้ยังต้องเน้นการทำงานที่บูรณาการ โดยการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือตอบปัญหาที่สงสัยด้วย

การผสมผสานสาระ กระบวนการ วิธีสอน และเทคนิคที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติอีกด้วย (พิมพ์นธ์ และคณะ ๒๕๕๑ : ๑๒)

วิธีการหนึ่งที่ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เรียนได้มากก็คือ การทำโครงการหรือโครงการ (project) จากประสบการณ์การสอนของผู้เขียนเองในรายวิชา “ภาพยนตร์เยอรมัน” และวิชา “สัทศาสตร์ภาษาเยอรมัน” ซึ่งผู้เขียนให้นักศึกษาจับกลุ่มกันทำโครงการ โดยที่ต้องทำงานกันเองเป็นส่วนใหญ่ มีผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาเป็นระยะ ๆ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นประโยชน์ของการทำงานร่วมกัน โดยการทำโครงการ ทำให้ได้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำงาน ได้เห็นข้อบกพร่องของตนเองเมื่อได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โครงการ “สารคดีตามรอยลิเกไทย” เป็นโครงการหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนมีศักยภาพที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพออกมาได้ และเป็นผลงานที่สามารถนำมาต่อยอดได้ เช่นเดียวกับการทำโครงการพัฒนานักศึกษาที่บูรณาการกับการเรียนการสอน ดังกรณีของโครงการ “คีตนิพนธ์ดลใจ ผลงานวัฒนธรรมไทย-เยอรมัน” อันเป็นบ่อเกิดของบทเพลงภาษาเยอรมันหลายบทเพลงที่แปลหรือแปลงมาจากเพลงไทย ทั้งการเรียนการสอนด้วยวิธีให้ทำโครงการและการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมและบูรณาการกับการเรียนการสอนล้วนเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติจริง ช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเยอรมันด้านต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัด ความสำเร็จของทั้งสองโครงการดังกล่าวสามารถเห็นได้ชัดเจนขึ้นจากการนำผลงานจากชั้นเรียนซึ่งแสดงศักยภาพและความสามารถของนักศึกษาออกแสดงต่อสาธารณชนในการแสดงชุด “ลิเก-ลูกทุ่งเยอรมัน สานสัมพันธ์ ๑๕๐ปี” ที่ผ่านมา จึงนับเป็นตัวอย่างหนึ่งของการบูรณาการหลายสิ่งหลายอย่างเข้าด้วยกัน ทั้งองค์ความรู้หลากหลายสาขา รูปแบบการเรียนการสอน และรูปแบบกิจกรรม ที่มีผลต่อการพัฒนานักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

การนำบทเพลงที่ได้จากการประกวดมาแสดงในคอนเสิร์ตเพลงลูกทุ่งในครั้งนี้ ยังเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมโดยตรงในฐานะทีมงานในการแสดง ตลอดจนนักศึกษาที่มีบทบาทเป็นเพียงผู้ชม สนใจต่อบทเพลงเหล่านี้มากขึ้น บางครั้งถึงกับขอให้ผู้เขียนนำบทเพลงเหล่านี้มาสอนในชั้นเรียนไวการณด้วย นักศึกษาหลายคนก็แสดงทัศนะไว้ด้วยว่าการเรียนรู้ไวการณภาษาเยอรมันจากบทเพลง เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ที่ให้ทั้งความรู้และความสนุกสนาน การนำภาษาเยอรมันมาร้องเป็นเพลงลูกทุ่งทำให้จำตัวบทภาษาเยอรมันได้ดีขึ้น การสอนภาษาเยอรมันผ่านเพลงลูกทุ่ง

จึงเป็นแนวทางการเรียนการสอนอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาต่อยอดไปได้ด้วยเช่นกัน

อันที่จริง การนำนิทานกริมม์มาใช้ในการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศในรูปแบบของโครงงานของผู้เรียนนั้นเป็นสิ่งที่มีการปฏิบัติแล้ว^{๒๐} แต่การนำเอานิทานเยอรมันมาผสมผสานกับศิลปะการแสดงที่เป็นวัฒนธรรมชาวบ้านของไทยอย่างกรณีของการทำลิเก เรื่อง Aschenputtel (“ซินเดอเรลลา”) นั้น ถือเป็นรูปแบบการสร้างสรรค์ที่พัฒนาไปอีกระดับหนึ่ง เพราะเป็นการใช้ภาษาต่างประเทศที่เรารู้เรียนมาให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์งานที่เป็นการส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย เช่นเดียวกับการนำเสนอภาพวิถีชีวิตของไทยผ่านบทเพลงที่มีทั้งเพลงหวาน ๆ และเพลงสนุกสนาน คงกลืนอายุความเป็นไทยไว้อย่างดีในรูปแบบของเพลงลูกทุ่ง เป็นการกลับไปสู่รากเหง้าสู่วัฒนธรรมพื้นบ้านของผู้เรียนเอง โครงการลิเกและลูกทุ่งภาษาเยอรมันจึงนับว่าได้สร้างองค์ความรู้จากฐานของวัฒนธรรมไทย และเป็นการถ่วงท่วงไปสู่การเพิ่มมูลค่าให้แก่ศิลปวัฒนธรรมไทย เพราะเมื่อสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาต่างประเทศได้แล้ว ก็ย่อมเผยแพร่ออกสู่ประชาคมนานาชาติได้ด้วย จึงน่าจะเป็กรณีตัวอย่างที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในบริบทของประเทศไทยได้ ไม่เพียงแต่ในกลุ่มผู้เรียนภาษาเยอรมันเท่านั้น อย่างไรก็ตาม รูปแบบการเรียนการสอนที่บูรณาการศิลปวัฒนธรรมไทยกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอาจต้องคิดกรอบให้กว้างขึ้น โดยอาจเป็นโครงการของรายวิชามากกว่าหนึ่งรายวิชาหรือเป็นกิจกรรมรวมของภาควิชาที่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนานักศึกษาและบูรณาการกับการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังอาจพัฒนาไปสู่โครงการระดับใหญ่ขึ้นได้อีกโดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างหลายภาควิชาหรือหลายสถาบันการศึกษา

การบูรณาการศิลปวัฒนธรรมไทยกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศยังอาจพัฒนาไปเป็นหัวข้อในการศึกษาวิจัยต่อไปได้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยที่เน้นเรื่องการ

^{๒๐} ตัวอย่างหนึ่งคือโครงการของสถาบันเกอเธ่ที่มีกลุ่มประเทศแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนรวม ๘ ประเทศ ใช้นิทานในการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยมีการทำเว็บไซต์รวบรวมแบบฝึกหัดที่ล้วนมีเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานกริมม์ สำหรับผู้เรียนภาษาเยอรมันระดับต่าง ๆ (<http://blog.goethe.de/maerchenhaftes-mittelmeer/archives/283-Grimms-Maerchen-im-projektorientierten-DaF-Unterricht.html>)

เรียนการสอนภาษาต่างประเทศ การแปล หรือการสร้างสรรค์งานที่เป็นศิลปะการแสดง ที่สะท้อนการบูรณาการหลากหลายสาขาและวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน เพราะการที่จะ สร้างสรรค์งานที่เป็นการผสมผสานระหว่างศิลปวัฒนธรรมไทยกับภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษายุโรปซึ่งมีความแตกต่างจากภาษาไทยเป็นอันมากนั้น หากคิดจะทำให้ ได้ดีและคงอรรถรสตามแบบไทยโดยที่คนต่างชาติสามารถเข้าใจและซาบซึ้งได้เช่นกัน ย่อมเป็นโจทย์ที่น่าค้นหาคำตอบ เพราะน่าจะเป็นวิธีในการเพิ่มมูลค่าของมรดกทาง วัฒนธรรมของไทยและทำให้แข่งขันกับนานาประเทศในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้ด้วย และหากมีการสานต่อแนวคิดเช่นนี้ มีการศึกษาวิจัยเพื่อขยายขอบเขตให้กว้าง ขึ้นไปอีก ก็น่าจะเป็นการทำเรื่องการสร้างสรรค์งานศิลปะให้เป็นวิชาการมากขึ้นและมี คุณค่าเทียบเท่าการวิจัยสาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์ด้วยเช่นกัน

การวิเคราะห์กระบวนการทำงานทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการแสดงลิเก ภาษาเยอรมันและคอนเสิร์ตเพลงลูกทุ่งภาษาเยอรมันในฐานะกรณีตัวอย่างของการ บูรณาการศิลปวัฒนธรรมไทยกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในครั้งนี้มีนัยเชิง

ทฤษฎีที่ว่าด้วยการเรียนการสอน ภาษาต่างประเทศด้วยเช่นกัน โดย ทัวไปแล้วจุดหมายปลายทางในการ เรียนการสอนภาษาต่างประเทศใน สถาบันอุดมศึกษาของไทยนั้นมัก อยู่ที่ใช้ภาษาต่างประเทศให้ได้ โคล้เคียงเจ้าของภาษามากที่สุด ซึ่ง ผลที่ได้รับอาจกลายเป็นเพียงความ จัดเจนทางทักษะการใช้ภาษาและ ความซาบซึ้งวัฒนธรรมต่างประเทศ ในขณะที่ขาดความสำนึกในเรื่อง จุดยืนของคนไทยในการรับภาษาและ วัฒนธรรมต่างประเทศและขาด ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของ ตนเอง ผู้เขียนจึงหวังว่าบทความนี้

จะมีส่วนในการถางทางไปสู่การศึกษาวិธีการที่ว่าด้วยการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศ “อย่างไทย” อันจะทำให้เกิดองค์ความรู้ที่แปลกใหม่และสามารถนำไปแลกเปลี่ยนกับนักวิชาการในประชาคมนานาชาติได้ด้วย

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมทำให้การแสดงชุด “ลิเก-ลูกทุ่งเยอร์มัน สานสัมพันธ์ ๑๕๐ ปี” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นผู้แสดงลิเก นักดนตรี นักร้อง หางเครื่อง หรือทีมงานทุก ๆ ฝ่าย ที่ไม่อาจเอ่ยชื่อ

ได้ทั้งหมดในบทความนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอขอบคุณเหล่านักศึกษาของผู้เขียนที่ความคิดสร้างสรรค์อันโดดเด่นของพวกเขาเป็นแรงบันดาลใจและจุดประกายให้ผู้เขียนนำไปขยายความคิดต่อได้เสมอทั้งในเชิงปฏิบัติและเชิงวิชาการ สมกับที่มหาวิทยาลัยศิลปากรได้กำหนดอัตลักษณ์ของตนไว้ว่า “ชาวศิลปากรเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์”

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. **วรรณกรรมประกอบการเล่นลิเก**. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย. ๒๕๒๓.
- ชนาธิป พรกุล. **แคทส์ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (CATS : A Student-Centered Instructional Model)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๓.
- พิมพ์พันธ์ เทชูคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข และพันธุ์ ราชน มีศรี. **การสอนคิดด้วยโครงการ การเรียนการสอนแบบบูรณาการ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๑.
- สดชื่น ชัยประสาธน์. **ชาร์ลส์ โบดแลร์ กวีและนักวิจารณ์ศิลปะ**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. ๒๕๔๓.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. **ลิเก**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ห้องภาพสุวรรณ. ๒๕๒๒.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ๒๕๓๔.
- Attaviryanupap, Korakoch. **Thailändisches Deutsch? Ausspracheabweichungen bei thailändischen Immigrantinnen in der Deutschschweiz. Dokumentation der Tagungsbeiträge. IV. Thailändisches Germanistentreffen. 22-24. März 2007. Faculty of Liberal Arts, Thammasat Universität. Bangkok : Thammasat Universitätsverlag. 2008 : 184-199.**
- Attaviryanupap, Korakoch. **Hochdeutsch als Zweitsprache. Spracherwerb von thailändischen Immigrantinnen in der Schweiz. Bern etc. : Lang. 2009.**
- Ruenkaew, Pataya. **Heirat nach Deutschland. Motive und Hintergründe thailändisch-deutscher Eheschließungen. Frankfurt : Campus Verlag. 2003.**